

УДК 636:631:665.9:504

## ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЧНОГО АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

*П. Грицишин, к.т.н., Б. Кружель, к.б.н., С. Павкович, к. с.-г. н., С. Вовк, д.б.н.,  
Ю. Корінець, к.б.н.*

*Львівський національний аграрний університет*

**Постановка проблеми.** З початком індустріалізації, ростом населення і хімізацією всього, що тільки можна було хімізувати, людство вносить у природу такі хімічні чинники, яких до цього в ній не було. У живих організмах, у тому числі і в людському, виникають реакції, які протидіють проникненню до них таких штучно синтезованих сполук. У свою чергу це призводить до відхилень у живих організмах, виникають збої – хвороби та алергічні прояви. Більшу частину цих шкідливих речовин ми вносимо у свій організм самі разом із харчовими продуктами, водою і повітрям.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** У виробництві харчових продуктів використовують інсектициди проти комах, гербіциди для знищення бур'янів, фунгіциди проти грибків, протравлювачі зерна перед висіванням та ін. Рослини підживлюють синтетичними мінеральними добривами, до складу яких входить також багато небезпечних домішок, зокрема й важкі метали. В інтенсивних технологіях виробництва м'яса використовують гормони – стимулятори росту, антибіотики тощо. І це тільки початок циклу виробництва харчових продуктів, на якому вже використаний цілий букет небезпечних хімічних сполук. Під час переробки цієї, вже засміченої, сільськогосподарської продукції додають різні штучні смакові та ароматичні добавки, приправляють консервантами і барвниками. Усе це в продуктах харчування реагує не тільки одне з одним, а й з корисними для нашого організму речовинами в їжі, змінюючи тим самим їх поживні властивості. Не раз від людей доводиться чути, що овочі неможливо їсти, яблука не мають смаку, а від підсилювачів смаку вже нудить. Але з іншого боку, помідори зберігаються значно довше від їхнього вегетаційного періоду, яблука не псуються впродовж часу їх зберігання, банани дозрівають навіть тоді, коли на дворі морозна зима. З точки зору маркетингової служби супермаркету, де ми купуємо продукти харчування, це дуже добре, створюється ілюзія уникнення загрози нестачі продуктів харчування для людства.

Водночас усвідомлення зростаючої екологічної загрози внаслідок інтенсифікації сільськогосподарського виробництва стимулює у світі розробку розмаїтих альтернативних методів, які базуються на глибокому розумінні процесів, що відбуваються в природі. Ці методи спрямовані на поліпшення структури ґрунтів, відтворення їх природної родючості, сприяють формуванню екологічно стійких агроландшафтів, які краще відповідають життєстійкості рослин і тварин [2; 5].

У чому ж основна відмінність теперішнього інтенсивного ведення сільського господарства від такого, яке не порушує рівноваги в природі, не створює проблем під час вирощування рослин і годівлі тварин? Вона ґрунтується на відмові

від методів господарювання, які завдають шкоди агроєкосистемі, а відтак і здоров'ю людини. Вихід такий: не застосовувати хімічно синтезовані отрутохімікати (гербіциди, фунгіциди, акарициди, інсектициди тощо), синтетичні мінеральні добрива та речовини, що пришвидшують терміни дозрівання й росту рослин і тварин. Замість цього широко застосовувати біологічні, агрономічні і технічні методи, які дають змогу з успіхом вирішувати проблеми, що постають перед фермерами. Як показує досвід країн, які дотримуються таких підходів, в органічному сільському господарюванні проблем менше – сама природа допомагає цьому. Тварини і рослини утримуються відповідно до їх біологічних особливостей, стимулюється їх природний захист від захворювань і несприятливих чинників довкілля. Окрім того, для органічного сільського господарства важливим є не тільки те, в який спосіб продукція вироблена, а й як вона переробляється перед тим, як потрапити на наш стіл. Весь технологічний процес організовано так, щоб харчовий продукт не втрачав своїх властивостей і якості навіть після переробки і транспортування.

Водночас розвиток органічного сільського господарства не означає повернення в минуле. Це сучасна система застосування засобів механізації та інноваційних підходів, яка ніяк не гірша, ніж та, що застосовується в широко розповсюдженому сучасному сільському господарстві. Різниця тільки в тому, що методи конвенціонального сільського господарства – це лікування від хвороб, спричинених самим способом конвенціонального господарювання. Прикладом є застосування пестицидів для боротьби зі шкідниками, що розповсюдились внаслідок інтенсивного застосування отрутохімікатів і мінеральних добрив [4].

Оскільки органічне сільське господарство є толерантним до навколишнього середовища і базується на принципах екології і глибинних законах біології, то можна стверджувати, що воно за своєю суттю є екологічним і біологічним одночасно [1; 3].

Сьогодні у світі зростає попит на якісні і безпечні продукти харчування. В Україні також проявляється зацікавленість різних за масштабами і формою власності господарств виробляти саме органічну продукцію. Значно посприяла цьому процесові розробка нормативної і законодавчої бази для підтримки органічного напрямку сільгоспвиробництва.

Термін «органічне сільське господарство» (Organic Agriculture) запровадила Міжнародна федерація органічного руху (IFOAM) понад тридцять років тому. Проте в кожній країні існують свої традиції та мовні особливості. У деяких (Німеччина, Швеція, Данія, Норвегія) таке ведення сільського господарства називають «екологічним». Інші країни (Австрія, Італія, Франція) використовують термін «біологічне». Тому в директиві ЄС 2092/91 від 24 червня 1991 року, яка регулює правила органічного агровиробництва та маркування продуктів харчування, ці національні традиції і мовні особливості було взято до уваги й офіційно закріплено всі три терміни («органічне», «екологічне», «біологічне») у всіх офіційних документах Європейського Союзу щодо органічного сільського господарства. В Україні підготовлено Закон України «Про органічне сільське

господарство», тобто затверджується використання лише одного з цих трьох термінів – «органічне» [6].

**Висновки.** Отож, в органічному аграрному секторі методи господарювання спрямовані на виробництво толерантних до природи методів і прийомів ведення сільськогосподарського виробництва.

#### **Бібліографічний список**

1. Екологічні проблеми землеробства / за ред. І.Д.Примака. – К. : Центр навч. літ., 2010. – 456 с.
2. Екологічне сільське господарство: кроки назустріч. Крок перший: екологічне землеробство / за ред. В.Підліснюк. – К. : Вид. центр НАУ, 2006. – 79 с.
3. Основи біологічного та адаптивного землеробства : навч. посіб. / П.В.Писаренко, О.О.Горб, Т. В. Невмивако, Ю.С.Голік. – Полтава : Оріяна, 2009. – 312 с.
4. Писаренко В. М. Агроєкологія : навч. посіб. для студентів вузів / В.М.Писаренко, П.В.Писаренко, В.В.Писаренко. – Полтава, 2008. – 256 с.
5. Organic Agriculture and Food Security (IFOAM Dossier 1, 2002) [Electronic resource]. – Mode of access : [www.ifoam.org](http://www.ifoam.org).

#### **Грицишин П., Кружель Б., Павкович С., Вовк С., Корінець Ю. Особливості органічного аграрного виробництва**

В оглядовій статті відображаються основні аспекти розвитку органічного сільського господарства. Органічне сільське господарство ґрунтується на відмові від застосування хімічно синтезованих отрутохімікатів, мінеральних добрив та речовин, що пришвидшують терміни дозрівання й росту рослин і тварин.

**Ключові слова:** органічне сільське господарство, навколишнє середовище, продукти харчування, інтенсивне сільськогосподарське виробництво.

#### **Gritishin P., Kruzhel B., Pavkovych S., Vovk S., Korinets Yu. Features of organic agricultural production**

Basic aspects of development of organic farming have been shown in this review article. Organic agriculture is based on the rejection of the use of chemically synthesized pesticides, fertilizers and substances that accelerate.

**Key words:** organic agriculture, environment, food, intensive agricultural production.

#### **Грицишин П., Кружель Б., Павкович С., Вовк С., Корінець Ю. Особенности органического аграрного производства**

В обзорной статье отображаются основные аспекты развития органического сельского хозяйства. Органическое сельское хозяйство основывается на отказе от применения химически синтезированных ядохимикатов, минеральных удобрений, и веществ, которые ускоряют сроки созревания и роста растений и животных.

**Ключевые слова:** органическое сельское хозяйство, окружающая среда, продукты питания, интенсивное сельскохозяйственное производство.